

0	3	5	7	10	13	19	25	36	48	55	62	69	75	85	90	92	93	95	96	97	99	100
0	2	4	6	8	10	15	20	30	40	45	50	55	60	70	80	85	90	92	94	96	98	100

Keskiviikkona 17. kesäkuuta 2015

MAASEUDUN TULEVAISUUS

11

Mansikka kruunaa. Suvipäivän kuppikakun kuorrutuksessa maistuu raparperi ja mansikka. **Sivu 15**

Ulos kaapista. Homon ei tarvitse paeta maalta kaupunkiin. Sinuiksi-hanke auttaa kaapista ulos hallitusti. **Sivu 12**

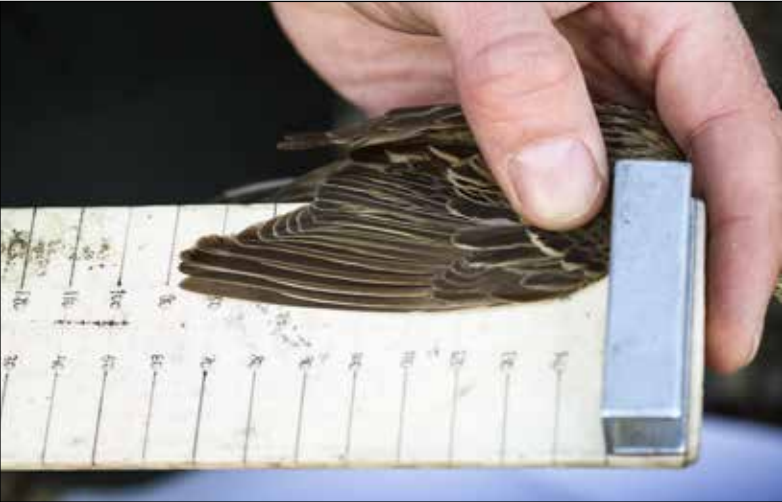
Kepille kyytiä. Keppihevoset innostavat lapsia liikkumaan. Hanna Hirvinen hoitaa hevosia leikkimökissä. **Sivu 13**

Kolmessa vuosikymmenessä peltosirkkuista on hävinnyt yli 90 prosenttia. Syiden selvittämiseksi linnuista kerätään näytteitä Euroopassa, Israelissa ja Venäjällä.

Rengastaja asentaa linnun jalkaan yksilöllisen alumiinirengaan ja väritunnisteen.

Linnun siipi mitataan. Ikä yritetään määrittää sulkien rispaantuneisuuden perusteella.

Peltosirkku punnitaan filmirulla-kotelon avulla.

Pieni reppu kerää tietoa muuttomatkalta.

Peltosirkku häviää hurjalla vauhdilla

Maaseudun nimikkolintu peltosirkku taantuu vauhdilla. Tutkijat selvittävät syitä. Ainakin lintuja syödään matkan varrella.

ASKOLA (MT)

Askolan Juornaankylässä aamu näyttäytyy utuisen valoisana. Maalaismaisema on epätodellisen pysähtynyt. Vain rusakopperhe juoksentelee kaukana pellolla.

Tutkija **Markus Piha** seisoo pellon-reunassa kello 3.30. Yöherätykset ovat hänelle arkea. Aikainen rengastaja linnun nappaa.

Piha pukee tottuneesti saappaat jalkaan ja alkaa viritellä pyydyksiä. Hän kuuntelee, ovatko peltosirkut kotosalla. Harjaantuneet aistit bongaaavat heti neljä puustoista saareketta, joista voi saada saalista.

Verkko pystyyyn ja mankka sen taakse soimaan. Kilpakosijan laululla lietsotaan sirkkukukkoja syöksymään puunlatvasta reviiiriään puolustamaan.

”Olen oppinut, että jos lintu ei tule kymmenessä minuutissa, harvemmin se tulee lainkaan”, Helsingin yliopistossa työskentelevä tutkija kertoo.

Muutama askel loitommas ja verkko

heilahtaa. Aamun virkein sirkku on jalitettu.

Piha irrottaa pikkulinnun varmoin, mutta hellin ottein. Samalla tavoin hän pitää lintua kourassaan. Se ei pääse räpistelemään, eikä loukkaamaan itseään.

Tavoitteena 60 rengastusta

Keltaisen rinkulan ympäröimä, pikimusta silmä tuijottaa hädissään. Vieno ”piip” kysyy: ”Mitä nyt tapahtuu?”

Pihalla on näppärät sormet, joten rengastus on ohi silmänräpäyksessä. Sitten peltosirkku joutuu hetkeksi pää alas päin punnitukseen. Tämä nuori herra painaa 23,2 grammaa. Ennen syksyä sen täytyy lihoaa noin viisi grammaa pystytäkseen lentämään Saharan yli.

Seuraavaksi höyhenistä nyppäistään pari näyttettä. Niistä mitataan dna:ta ja isotoppeja. Jälkimmäiset kertovat, millä alueella lintu talvehtii. Ennen vapauttamista Piha puhaltaa kevyesti linnun mahaan arvioidakseen sen rasvakerrosta.

Koettelemuksen jälkeen raskko syöksyy lähimmän puun latvaan puuskutamaan. Menee tovi ennen kuin se taas laulaa lurauttaa.

”Ei sen tartte enää hirveästi laulella, kun mamma jo hautoo munia jossain pellolla. Kohta alkaa ruokintakiireet”, Piha selventää.

Tänä kesänä hän on rengastanut kollegansa, maastomestari **Tuomas Seimolan**

kanssa noin 45 peltosirkkua. Tavoitteena on 60 yksilöä. Urakka vaatii yövalvomisia ja jopa 18-tuntisia työpäiviä.

”Aina välillä on pakko ottaa välikuolema”, Piha naurahtaa tarkoittaen nokkautia.

Pataan matkan varrella

Pihan arvion mukaan Suomessa pesii noin 10 000 peltosirkkua. Kanta pienenee huimat 13 prosenttia vuodessa. Jos vauhti

jatkuu, laji häviää Suomesta 25 vuodessa. Tarkkaa syytä kadolle ei tiedetä.

Arvio on, että elinympäristöjä ja ravintoa on hävinnyt muuttomatkan varrelta tai talvehtimisalueilta Afrikasta. Joku rooli voi olla myös ympäristömyrkyillä.

Sekin tiedetään, että pikkulintuja pyydystetään. Esimerkiksi ranskassa peltosirkku on suurta herkkua, vaikka sen pyynti on laitonta. Ravintola voi maksaa metsästäjälle yhdestä linnusta 150 euroa.

Peltosirkut rouskutellaan luineen pävineen seremoniallisin menoin hupun tai lautasliinan alla – Jumalalta piilossa, jotkut sanovat. Toinen selitys on, että hupussa aromit ja aistit terävöityvät.

Valmistustapa on brutaali. Ensinnintuja lihotetaan pimeässä ja lopulta ne hukutetaan armanjakkiin.

Ranskalaiset metsästäjät rahoittavat peltosirkkututkimusta siinä toivossa, että lajia saisi taas metsästää laillisesti. Tällä kannankehityksellä se jäänee haaveeksi.

Reppu selkään ja lentoon

Piha ja Seimola ovat rengastaneet peltosirkkuja vuodesta 2013.

Tänä vuonna 40 lintua on saanut selkäänsä pienen repun, joka tilastoi muun muassa valon määrää muuttomatkan varrelta. Kerätyistä tiedoista pystytään laskemaan sijainti. Härveli on kehitetty Britanniassa.

Suomessa arvellaan, että Itä-Suomen peltosirkut muuttavat Israelin kautta Itä-Afrikkaan ja Lounais-Suomen linnut Pyreneiden niemimaan kautta Länsi-Afrikkaan.

Reilusti yli puolet jää palaamatta

Markus Piha kuulee kohteen ensimmäisen peltosirkun laulun. Tutkijan silmät ja korvat ovat harjaantuneet etsimään potentiaalisia revierejä.

muuttomatkalta.

”Tässäkin lauluryhmässä oli viime kesänä vielä yhdeksän paria ja nyt enää kuusi”, Seimola toteaa.

Piha ei usko, että taantumiseen löytyy selvää syytä Suomesta. Toki maatalousympäristö on muuttunut, mutta peltosirkku ei ole kovin vaateliassaji. Se tarvitsee isoja peltoaukeita ja monipuolista viljelyä: syys- ja kevätilviljaa sekä kesantoa. Hyönteisravinnon pyydystäminen käy parhaiten paljaalla pellolla.

Lähitulevaisuudessa Piha haluaisi tutkia peltosirkun pesintään vaikuttavia tekijöitä. Sellaisia voisivat olla revierin viljelykasvikoostumus, sääolot ja petojen määrä.

”Pikkuhiljaa palapeli rakentuu, kun linnun kaikista elinkierron osista saadaan tietoa. Tietoihin pohjautuen voimme tehdä parhaamme peltosirkun häviämisen pysäyttämiseksi.”

Kolmas lintu toden sanoo

Kello tulee viisi ja aurinko alkaa lämmitää. Kolmannessakin asennetussa verkossa pyristelee lintu.

”Tämähän on ihan ilotulitusta”, Piha iloitsee saaliista. Monesti päivät kuluvat odotellessa.

Kenties iltapäivällä ylös aikaa pienelle välikuolemalle ennen seuraavan yön koitosta.

KATJA LAMMINEN